

Intermoduláris megközelítések: az észti ige, aspektus és eset kölcsönhatásai¹

Anne Tamm

A cikkem összefoglalja a Tamm (2004) készült disszertációmban található intermoduláris jelenségekről szóló eredményeket és következtetéseket. A disszertációm az észti tárgyias igék, az aspektus és az esetek közti viszonyrendszeréről szól. Elsőrendű célom az, hogy kidolgozzam az észti aspektuális rendszer átfogó értelmezését. A kutatás indokoltságát aláhúzza, hogy az észti lexikon, szintaxis és szemantika kapcsolatairól még kevés munka született. Disszertációm új adatokat és általánosításokat nyújt e három területen. Bebizonnyítom, hogy az észti az aspektuális partikulák, az igék, valamint a tárgyak és a határozók esetjelölése, egymás funkcióit részben átfedve, kölcsönösen kiegészítik egymást a mondataspektus meghatározásában. Kimutatom, hogy az általam prezentált új empirikus anyag kihívást jelent az igejelentéssel, az aspektussal és a szintaxis és szemantika közötti érintkezési síkkal („interfészsel”) foglalkozó kurrens elméletek számára. Majd az így felvetett problémákra egy számítógépes használatra alkalmas grammatikai modell segítségével adok választ. Az aspektuális információ típusok kölcsönhatását a Lexikai-Funkcionális Nyelvtan (LFG) keretében modellezem.

1. A jelenlegi tudományos irodalomhoz való hozzájárulás

Megfigyelésem szerint az aspektussal kapcsolatos elméleti irodalom gyakran nem a releváns adatokkal dolgozik és, az előbbi tényről nem függetlenül, számos pontatlan általánosításnak ad teret. A létező megközelítések igei lexikai tételei nem reprezentálják megfelelő módon az aspektuális információt. Az aspektuális partikulák státusa általában nem világos. Nem létezik olyan átfogó modell, amely az esettel aspektust jelölő nyelvi rendszereket kielégítően írja le. Az anyanyelvi elemzések terminológiája pedig nem eléggé definiált, ami az adatok ellentmondásos leírását eredményezi. A nyelvtani modell hiánya nehezíti az igék, az aspektus és az esetek közti viszonyrendszeréről szóló általánosítások rögzítését és a kölcsönhatások ellenőrzését. De az irodalomban fellelhető megközelítések fő hiányosságának azt tartom, hogy az aspektuális viszonyrendszert nem átfogóan, hanem részre lebontva kezelik. Így aztán nem képesek megragadni az egyes alkotóelemeknek az interakcióban betöltött szerepét. Mindezek miatt disszertációmban arra törekszem, hogy 1. széleskörű adatbázist alakítsak ki, 2. az adatbázis egészére vonatkozó általánosításokat tegyek, 3. ezeket összekapcsoljam az aspektusra és az esetre vonatkozó elméletekkel, 4. az adatoknak megfelelő módszertant alakítsak ki és 5. egy olyan átfogó értelmezést fogalmazzak meg, amely képes megmagyarázni az aspektus, az igék, a partikulák és az eset viszonyrendszerét.

2. Perspektívák és az adatok

Az észti nyelvet a balti finn aspektuális tárgyeset-váltakozás jellemzi, valamint az alany és a mértékhatározók esetével összefüggésbe hozható aspektuális jelenségek. Az észti szemantika és szintaxis közötti érintkezési sík legjellegzetesebb és a mai nyelvelméleti modellekben nehezen megragadható vonása az, hogy az aspektussal kapcsolatos ellentétek tárgyias igék tárgyának

¹ A jelen kutatást az OTKA PD 73826 számú ösztöndíja és az ETF7998 számú ösztöndíja (Estonian Science Foundation) támogatta.

esetváltakozása során jelennek meg. A tárgy szerepű főnévi csoportokban az általam vizsgált szerkezetekben a morfológiai *partitivus* és a *totális (teljes) eset* váltakozik. Az utóbbi esetre az „accusativus” megnevezéssel is utalnak, az eset morfológiai formája egyes számban genitivus, többes számban nominativus. Az esetjelölés vonatkozásában megfigyelhető, hogy az alanyokon is megjelenik a kétfajta esetjelölés. Az észt (és a finn) alanyokon váltakozik a morfológiai *partitivus* és *nominativus*, de az alany esetének váltakozása nem egyértelműen az aspektuális jelenségekkel hozható összefüggésbe. A határozók esetének megválasztásával kapcsolatban sem lehet egyértelműen aspektusalapú esetváltakozásról beszélni. Az aspektust tágabb értelemben vesszük, azaz, ha a balti finn nyelvekre jellemző behatároltsági jelenségeket eseményszerkezeti, tehát aspektusjelenségeknek tekintjük, akkor korrelációt találunk a totális esettel jelölt mértékfrázis és a mondat behatároltsága, tehát aspektusa között. Az aspektuálisan releváns tárgyi, határozói, és alanyi esetjelölés az 1. számú táblázatban van összefoglalva.

Tábla 1. Eseményszerkezettől függő esetjelölés az észt nyelvben: alany, tárgy és behatároló szemantikával rendelkező mértékhatározók.

Alanyi esetek	Tárgyi esetek	Határozói esetek
<i>Nominativus</i>	<i>Genitivus</i> (totális (teljes))	<i>Genitivus</i> (totális (teljes))
<i>Partitivus</i> (váltakozás)	(egyes szám)	(egyes szám)
többes számú	<i>Nominativus</i> (totális (teljes))	<i>Nominativus</i> (totális (teljes))
megszámlálható főnevek	(többes számban)	(többes számú és egyes számú
és egyes számú	<i>Partitivus</i> (egyes és többes	számneveknél és mennyiségre
anyagnevek esetében,	számban)	utaló szavaknál)
valamint bizonyos		<i>Partitivus</i> (többes számú
tagadásos		megszámlálható főnevek
környezetekben)		esetében és egyes számú
		anyagnevek esetében, bizonyos
		tagadásos környezetekben)

A finn nyelvhez hasonlóan a tárgyakat és alanyokat jelölő morfológiai esetek (a morfológiai genitivus, nominativus, és partitivus) duratív időhatározókat és egyéb mértékhatározókat is jelölhetnek. Számos germán nyelvhez hasonlóan produktív a rezultatív szerkezetek képzése, és magas az igék és a partikulák kapcsolatainak száma. Néhány magyar–észt összevetéssel foglalkozó forrás, oktatást könnyítő okokból, „igekötőről” ír. A partikula–határozószó megkülönböztetés nem mindig problémamentes, s ezért örök vitatéma az észt nyelvészetben. Disszertációm bemutatja, hogy az egyes partikulák a morfológiai folyamatokban, pl. derivációban klitizálódnak. Ortográfiailag ilyenkor a partikulás igék két tagját egybeírjuk, ami arra mutat, hogy valóban egy egységet alkotnak. Saját aspektuális kifejezési formái mellett az észt rendszer a szláv nyelvekre jellemző elveket is tartalmaz. Például, a partitivusban álló tárgy és bizonyos értelemben az aspektuális „behatároló” partikula, az *ära* funkcióikban hasonlítanak az orosz másodlagos imperfektívhez illetve a perfektíváló igeprefixációhoz. Az észt totális esetjelölést (és a magyar igepartikulát (igekötőt)) leggyakrabban a perfektivitással hozzák kapcsolatba. Itt érdekes megemlíteni, hogy a Dahl-féle perfektivitást definiáló tesztek szerint csupán két nyelv rendelkezik minden teszt szerint azonos eredményekkel: az észt és a magyar. Ebből arra lehet következtetni, hogy az adott grammatikai kategória fogalma e két nyelvben azonos, annak ellenére, hogy az egyik nyelv az igekötővel, a másik viszont a tárgy esetével fejezi ki az aspektuálisan azonos tartalmat. Összegezve, ezek a különböző nyelvekre jellemző elvek és jelenségek, egymás funkcióit részben átfedve, kölcsönösen egészítik ki

egymást a nyelvi változásban levő, az eredeti balti finn és a kontaktnyelvek hatásai közt elhelyezkedő észtnben. Véleményem szerint ez az egymillió ember által beszélt nyelv pillanatnyilag egy sajátos grammatizálódási folyamatban vesz részt, amelynek során az alanyok, tárgyak és mértékfrázisok nem-temporális tulajdonságain alapuló esetjelölés-rendszer átalakulóban van aspektusalapú esetjelölési rendszerré. Jelen disszertációmban az észtn nyelv gazdag és változatos aspektusjelölési formáinak és rendszerének példáján tehát arra is választ próbálok találni, milyen kapcsolat lehet különböző nyelvek aspektuális információt hordozó, szintaktikailag különböző státusú alkotóelemei között.

Bár a vizsgált anyag diakrón és areális nyelvészeti szempontból is érdekes, a jelen disszertáció a tárgyak és határozók esetjelölését, az aspektuális partikulákat és a tárgyias igéket csak szinkrón szempontból vizsgálja. A számítógépes használatra alkalmazható nyelvi modellemnek rugalmasnak kell lennie ahhoz, hogy képes legyen kezelni a mondataspektus alkotóelemeinek egymást részben átfedő, kölcsönösen kiegészítő kölcsönhatásait. Ezért a szinkrón szemlélet érdekében a disszertációmban helyet találok olyan adatoknak, amelyek a nyelvtörténet által motivált, nem produktív, anyanyelvi intuitív ítélet szerint nem prototípusos, de mégis létező esetjelölési rendszerességeket tükröznek. Ezekre a rendszerességekre példák a tartalmazást vagy átfedést jelentő, a Vendler-Dowty aspektuális (eseményszerkezeti) osztályozásban statikus igékként értelmezhető észtn igék. Ugyanakkor fontos szerepet kapnak a dolgozatomban olyan adatok is, amelyek még nem jutottak az észtn normatív jellegű nyelvtanokba. Ezekre az adatokra példa az aspektuális behatároló partikula, amelynek nagyarányú terjedése inkább a bizalmas, nem szabályozott, beszélt nyelvre jellemző. Értelmezésem újdonsága az átfedések, kölcsönhatások és elvek pontosabb szétválasztása, meghatározása és reprezentálása.

3. Állásfoglalás az észtn tárgyi eset terminológiájával kapcsolatban

Az észtn tárgyi esetekre alkalmazott terminológia örök vita tárgya az észtn nyelvészetben. Egyrészt megjelennek olyan javaslatok, hogy a „totális (teljes) tárgy” megnevezést cseréljük ki az „accusatív tárgy” megnevezésre. Másrészt, a „partitívus” megnevezés használatának a mai nyelvtudományban meglehetősen széles a skálája. A disszertációm mindkét esetet szemantikai esetként definiálja. A szemantikai eset olyan esettípus, amelyről rendszeres szemantikai általánosításokat lehet tenni és amelynek jellemzője a következő: előrejelezhetőség a predikátumok és szerkezetek feletti általánosításk megfogalmazhatósága alapján és érzékenység szintaktikai megszorításokra, pl. az adott esetjelölés csak egyfajta grammatikai funkcióval ellátott főnévi csoportokban jelenhet meg.

A ’partitívus’ kifejezést tradicionálisan a morfológiai eset megnevezésére, a részelő interpretációval kapcsolatba hozható szemantikai fogalomra, valamint a Chomsky-féle Kormányzás és Kötés (GB) elméletben a határozatlansággal kapcsolatba hozható inherens Esetre használják. A jelen disszertáció ebből a választékból az aspektuális szemantikai esetet morfológiai esetként definiálhatja. Az észtn nyelvtanokban használt „részleges” terminust nem használom, mert nem fedti le az esettel jelölt szemantikai tartalmat. A partitívussal ellátott főnévi csoport jelentését semmiképpen nem lehet a tárgy referensének „részeként” értelmezni. Azok a mondatok, amelyekben a „részleges” tárgyak előfordulnak az esemény „részleges” előrehaladását sem jelölik szükségszerűen. Példaként gondoljunk az ilyen mondatokra: *Jaan armastab/näeb Marit* ‘János szereti/látja Marit’. A tárgyi főnévi csoport partitívussal van ellátva, ugyanakkor „Marit” nem lehet „Mari részeként” értelmezni. Az sem mondható, hogy a mondatok az esemény „részleges” előrehaladását írják le. Gyakran a partitívussal jelölt tárgynak hiányzik a referense. Mivel semelyik, a részekre utaló jelenség nem kapcsolja össze a partitívussal jelölt tárgyi jelenségeket, a

disszertációmban a „partitivus” és nem „részleges” (részelő) terminust használom.

A „totális (teljes) tárgy” (*totaalobjekt, täissihitis*) terminus viszont az észti nyelvészetben a leggyakrabban használt terminus arra a tárgyra, amelyet a morfológiai genitivus vagy nominativus jelöl. A „totális (teljes) esetet” is szemantikai esetként kezeltem. Nemzetközi forrásokban a totális (teljes) esetet néha mint a tárgyesetet, „accusativusként” (Pusztay 1994) említik – annak ellenére, hogy ez az eset nem csak tárgyesetként funkcionál, mert egyrészt az észtben léteznek olyan tárgyak, amelyek nincsenek ezzel az esettel ellátva, másrészt a totális (teljes) eset mértékhatározókat is jelöl. A totalitás metaforaként jól lefedi a szemantikai tartalmát, ahol fontos hangsúlyozni a mondat aspektuális értelemben „totálisan (teljesen)” behatárolt jellegét.

4. A tárgyesethipotézis I: a „határozottsági hipotézis” gyenge pontjai

Disszertációm a tárgy esetének a váltakozását aspektuális jelenségként tanulmányozza. Az aspektust itt tágabb értelemben veszem, így a grammatikai aspektus mellett az eseményszerkezet jelenségeit is az aspektus megnevezés alatt tárgyalom. Az észti (tárgy)eset problémáit illetően szerintem az ún. „aspektuális hipotézis” a legígéretesebb. Az „aspektuális hipotézis” szerint a totális (teljes) eset jelölné a tárgyakat perfektív (vagy telikus), a partitivus pedig imperfektív (vagy atelikus) mondatokban (Metslang 1994, Tauli 1968). Ezzel szemben az ún. „határozottsági hipotézist” kevésbé látom indokoltnak. A „határozottsági hipotézis” szerint a totális (teljes) eset a határozott, a partitivus pedig a határozatlan főnévi csoportokat jelölné (Rajandi és Metslang 1979). Minthogy – szemben a gyakrabban kutatott nyelvekkel – az észti esetében nem beszélhetünk kialakult névelőrendszerrel, kézenfekvőnek tűnik egy, a szóban forgó hiányt pótló, más jellegű eszközökre épülő rendszer létezése. Vitathatatlan, hogy az észtben nincs kialakult névelőrendszer. Ugyanakkor igaz az is, hogy a legfrissebb anyanyelvi kutatások tanúsága szerint napjainkban egy szigorúbb értelemben vett névelőrendszer is kialakulóban van. Mindenesetre a *see* ‘ez’ mutató névmás (például) már sok, a határozott névelőre jellemző tulajdonságot vett fel. Emellett azonban a helyzet úgy áll, s véleményem szerint a korábbi kutatások is ezt a véleményt támasztják alá, hogy az észtben működik egy másféle, a névelőhasználatot pótló rendszer is. Ez a rendszer a mondat információszerkezte szerinti tagolás (az aktuális mondattagolás). A fentiek értelmében nem indokolt a tárgyeset értelmezése során valamiféle hiánypótlás szükségességéből kiindulni. Ami a „határozottsági hipotézist” illeti, véleményem szerint ez a totális (teljes) és a partitivusi eset előfordulásait ugyan számos esetben megindokolja, korántsem képes azonban minden előfordulásra kielégítő magyarázatot adni. Ezt az állítást a következő példa szemlélteti: *Jaan armastab/näeb Marit* ‘János szereti/látja Marit’. A tárgyon csak a partitivus jelenik meg ezekben a mondatokban, annak ellenére, hogy a tárgy határozott. Ezen kívül létezik egy számos taggal rendelkező, tipikusan határozatlan tárgyakkal megjelenő igecsoport (a létrehozást jelölő igék), amelyekre tipikusan a totális (teljes) esettel való jelölés jellemző. Az „aspektuális hipotézis” mellett és a „határozottsági hipotézis” ellen szólnak azok az adatok is, amelyek azt tanúsítják, hogy az esetjelöléssel szoros kapcsolatba hozható igeosztályok közti különbségek aspektuális (pontosabban eseményszerkezeti) jellegűek és nem tükrözik tárgyhatározottságát. A fent említett érveket erősíti továbbá az a tény is, hogy nincsenek olyan igék vagy igecsoportok, amelyeknél létrejönnének olyan határozott–határozatlan minimális párok, amelyekben a tárgy esete egyértelműen a főnévi csoport határozottsága szerint váltakozna. Ennek az állításnak az illusztrálására bemutatok olyan példákat, amelyekben a „határozottsági hipotézis” által megjósolt összefüggéseknek éppen az ellenkezőjét láthatjuk. A tárgy esetének a váltakozása a *leidma* ‘talál’ ige esetében a határozottsági hipotézissel szemben ható, negatív bizonyítékkal szolgál. A totális esetű (teljes) tárgyat tartalmazó *leidsin võtme*

‘találtam egy kulcsot’ mondatban a totális esetű (teljes) tárgy, a *kulcs* egy határozatlan főnév. Viszont a partitívuszban álló tárgyat tartalmazó imperfektív (iteratív) *leidsin vōtit korduvalt* ‘sokszor megtaláltam a kulcsot’ mondatban a partitívuszban álló *kulcs* határozott (specifikus). A levonható következtetés csak az lehet, hogy az esetváltakozás nem áll összefüggésben a határozott–határozatlan jegyek váltakozásával, így a „határozottsági hipotézis” megalapozatlannak tűnik. Az „aspektuális hipotézis” által jósolt korrelációk és összefüggések viszont teljes mértékben egybevágnak a fentebb elmondottakkal és az eddig tárgyalt adatok alapján kirajzolódó képpel. Végezetül az mindenképpen elmondható, hogy az észben a tárgy esete szoros kapcsolatban áll a mondataspektussal.

5. A tárgyesethipotézis II: az „aspektuális hipotézis” gyenge pontjai

Mindazonáltal a disszertáció a tisztán aspektuális magyarázatot nem helyesli. Az „aspektuális hipotézis”, amely szerint a tárgyakat totális (teljes) eset jelölné a perfektív (telikus), és partitívusz az imperfektív (atelikus) mondatokban, pusztán kiindulópontként szolgál ebben a disszertációban. Álláspontom szerint a mondataspektus komponálásának az alapját az igejelentésben (valamint egy aspektuális partikula jelentésében) rögzített vagy kódolt grammatikai jellegű vagy grammatikai következményekkel járó szemantikai megkülönböztetések határozzák meg. Álláspontomat azzal az érveléssel támasztom alá, hogy az észben tisztán kirajzolódnak a tipikus eseményszerkezettel, mondataspektussal összefüggő igeosztályok. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az igeik sem a mondataspektust, sem a tárgy esetét nem tudják teljes mértékben meghatározni.

A tárgy esetjelölésében tapasztalható váltakozás pusztán aspektuális magyarázata ellen a fő érv az, hogy nincs abszolút megfelelés az aspektuális értékek és a tárgy esetjelölése között. Perfektív mondatokban megjelenhet mind totális esetű (teljes), mind partitívuszban álló tárgy; az adatok azt mutatják, hogy ugyanez az állítás a telicitásnak és a tárgy esetének a viszonyára is fenntartható. Mindazonáltal a tárgy esetének aspektusalapú váltakozási lehetőségét az ige adott osztályba való besorolása dönti el. A perfektív aspektus kifejezésének a lehetősége is megjósolható az ige besorolása szerint. A telicitás partitívuszos tárgyak esetén behatárolt mértékhatározókkal ellátott mondatokban jelenik meg, ami a tárgy esetváltakozásának pusztán aspektuális magyarázata ellen szól. Viszont a mértékhatározók megjelenésének a lehetősége az ige osztálya által meghatározott szemantikai megszorításokra érzékeny.

Azért ez a disszertáció más módszertanhoz folyamodik az „aspektuális hipotézis” kérdéskörének a megközelítésében. Az előző megközelítésektől eltérően nem koncentrálok sem a tárgy tipikus esetét tükröző igeosztályozás lehetséges elveire, sem a tárgy esetének és az aspektusnak a viszonyára, hanem az egész aspektuális viszonyrendszerre. Az eltérő nézőpont igazolást nyer, mert a külön területeken számos új felfedezést eredményez, pl. az aspektus és a tárgy viszonyáról.

6. A tárgyesethipotézis III: a „lexikalista aspektuális szerepeken alapuló hipotézis” gyenge pontjai

Disszertációm bemutatja, hogy a mondataspektus részben igtétől, részben igeartikulától és részben a mértékhatározók és tárgyak esetétől függ. A tárgy esete és az aspektus szoros kapcsolatban vannak, és eseményszemantikai alapú igeosztályokra érzékenyek. Van-e szoros kapcsolat magának a tárgynak a jelenléte és az aspektus között? Ezt a kérdést vizsgálom Tenny munkájának az elemzése során, és érdekes rendszerességeket találok. Tenny (1994) és az ott tárgyalt „aspektuális hipotézis” egy olyan aspektuális érintkezési síkról megfogalmazott („interfész”) hipotézis, amelyet gyakran

vesznek alapul aspektusjelenségeket tanulmányozó lexikalista munkák. Az eredeti meggyőződésem az volt, hogy különleges kapcsolat van a tárgyeset és az aspektus között. További intuícióm az volt, hogy az ész nyelv rendszere más aspektuális rendszerekhez képest racionálisabb. Úgy tűnt, hogy az ige által leírt események tulajdonságaiból fakadóan aspektus-váltakozást csak olyan igéknél érdemes kifejezni, amelyeknek valamilyen okból úgyis van tárgyuk, úgyhogy a tárgy esetének a változtatása pont a leggazdaságosabb mód az aspektuális oppozíciók jelzésére. Ezeknél az okoknál fogva érdemesnek találtam az adataimat Tenny aspektuális szintaxis–szemantika érintkezési síkról szóló elméletével összehasonlítani.

Tenny (1994) azt állítja, hogy a lexikon és a szintaktikai argumentumstruktúra közti leképezést aspektuális tulajdonságok uralják. Pontosabban, Tenny szerint összefüggés áll fenn a direkt tárgy (direkt belső argumentum) és a mondatsemantika bizonyos aspektuális tulajdonságai, nevezetesen a „behatároltság” vagy „események kimérése” között. Első látásra az ész adatok tehát bizonyítani tűnnek Tenny feltevését. Az adatok pontosabb vizsgálata azonban arra a következtetésre vezet, hogy a Tenny által megfogalmazott és széles körben elfogadott aspektuális érintkezési síkról szóló hipotézis túl erős. Ezen kívül a lexikonban rögzített információ mibenléte és modellálásának indokoltsága nem teljesen világos az adataim fényében. Tisztázásra vár a „behatároltságnak” és a tárgynak, illetve a tárgy esetének a viszonya, vagy az „események kimérése” és a „belső változás és mozgás” összefüggése. Egyrészt vannak direkt belső argumentum nélküli, de a „behatároltság” és az „események kimérése” kritériumainak eleget tevő példamondatok (*tutvuma* ‘megismer’). Másrészt az általánosításaimban rögzített viszonyok, amelyek a „behatároltság”, az eset, az igék és a partikulák között érvényesülnek, több releváns aspektuális tényezőre mutatnak rá és finomabb megkülönböztetéseket igényelnek.

Például vannak experienses igék téma (jellemzett) vagy ágens argumentummal. Teljes esetű tárgyként ezek mellett a téma argumentum és nem az experiens argumentum realizálódik, pedig – mint a változás átélőjének – az experiensnek kellene tárgyként realizálnia és az esemény mértékét képeznie. Ennek az ész igecsoporthoz az illusztrálására álljon itt néhány példa: *andestama* ‘forgive’, és *unustama* ‘forget’. Továbbá, a finn adatokra adott magyarázata fényében nem világos, hogyan kell magyarázni a „behatároltságot” és a totális esetű (teljes) (accusativusi) tárgy megjelenését nem-kimérő argumentumú igéknél. Példák nem-kimérő argumentumú igékre amelyek totális esetű (teljes) (accusativusi) tárggyal jelennek meg: *andma* ‘ad’, *lökkama* ‘tol’, az olyan mondatokban, mint *andis Marile raamatu(gen)* ‘Marinak adott egy könyvet’, *lökkas käru(gen) poodi* ‘egy szekeret boltba tolt’. Ezeknél az igéknél az accusativus és a partitivus váltakozása nem tükrözheti az aspektuális szerepek jelenlétét vagy hiányát, mert az argumentumok nem kimérő jellegűek. Partitivusban álló tárgy is előfordulhat kimérő argumentummal rendelkező igéknél, amelyek behatárolt mondatokban jelennek meg. Példák a kimérő argumentumú igékre amelyek behatárolt mondatokban és partitivusban álló tárggyal jelennek meg: *suurendama* ‘nagyobbítani’ vagy *üllatama* ‘meglepni’. Mindazonáltal, a hiányosságok ellenére, Tenny munkája segít a lexikailag rögzített skála és szak(asz)dimenzió különválasztásában. Tenny csak a skála-dimenzióról ír; ez a dimenzió releváns az argumentumkódolásban. A lexikailag specifikált szak(asz)-dimenzió, amely fontos a lexikai behatároltság megértéséhez, nem releváns az argumentumkódolásban és a direkt belső argumentum leképezésében. Disszertációmban megállapítom, hogy a lexikailag specifikált, de lexikailag nem behatárolt skála dimenziója korrelál a direkt belső argumentum tárgyra való leképezésében.

Továbbá, a Tenny által tárgyalt partikulák csak ún. „kimérő” argumentummal jelenhetnek meg, az ész *ära* „behatároló” partikula azonban ilyen argumentum nélkül jelenik meg. Egy ilyen aspektuális partikula státusa nem világos a Tenny-féle megközelítésben. A partikulával kapcsolatos azon tények, amelyek azt szemléltetik, hogy a behatároltságot és a tárgy totális (teljes) esetét nem az ige szerepkerete (hanem az aspektuális partikula) határozza meg, azt sugallják, hogy az igei

aspektuális szerepekre támaszkodó megközelítésnek jobb alternatívája kell, hogy legyen.

7. A tárgyesethipotézis IV: a „lexikalista tematikus proto-szerep hipotézis” gyenge pontjai

Az igei aspektuális szerepekre támaszkodó megközelítés alternatívája a lexikon–szintaxis érintkezési sík („interfész”) és esetjelölés terén például egy tematikus szerep alapú megközelítés. Disszertációmban azokat az érveket szemléltetem, amelyek szerint egy tematikus szerep alapú megközelítés sem igazán kielégítő az adott adathalmaz értelmezésére. Ennek a megközelítésnek egy módosított változata a több „proto”-szerepre lebontott tematikus szerepekre támaszkodó megoldási ajánlat, amelyet Ackerman és Moore (1999, 2001) munkáiban találunk. Több „proto”-szerepre való bontás rugalmasabban tudja megmagyarázni pl. az alanyi vagy a tárgyi argumentumra való leképezést. Ackerman és Moore (1999, 2001) a tárgy esete aspektuális alapú váltakozásának pontos kódolását a proto-szerepek arányával magyarázzák. A disszertációm két fő ponton találja kérdésesnek az elemzésüket: a behatárolt mondatokban megjelenő partitívuszban álló tárgyakkal és az argumentumok (komplementumok) és határozók (adjunktok) esetjelölésénél.

8. Átfogó, szintaxist és szemantikát integráló megközelítés I: Az aspektuális kompozíció gyenge pontjai

Az átfogó, szintaxist és szemantikát integráló megközelítések gyenge pontja a lexikon elnagyolt szerepe. Az aspektuális kompozíció modell, ahogy ez Verkuyl munkáiban megtalálható, arra irányuló törekvés, hogy az aspektust a szemantika, a lexikon, és a szintaxis viszonyrendszerében helyezzük el. Verkuyl (1972) óta sok olyan értelmezés született az aspektusról, amelyekben a mondat aspektuális tulajdonságait nem kizárólag az ige aspektuális értéke határozza meg. Egy mondat aspektuális tulajdonságai inkább az ige temporális és a vonzatai nem-temporális, kvantáltsággal kapcsolatos jegyeinek a kompozíciójától függenek. A Verkuyl-féle megközelítések erőssége az átfogó jelleg, ami fontos egy olyan problémakör megközelítésében, ahol nemcsak az ige, hanem a pl. a tárgyak is fontos szerepet játszanak a mondat aspektuális tulajdonságainak a létrejöttében. Disszertációmban mégsem ezt a keretet választottam. A tények mélyrehatóbb vizsgálata lényeges különbségeket tár fel a Verkuyl által tanulmányozott germán és finn nyelvek közt. Verkuyl két fő elve az aspektus modellálására (az ún. Plusz Elv, valamint az aspektuális jelenségek két szintaktikai szinten elhelyezkedő modelljének a feltételezése) nem egyértelműen segítenek az ésszerű eset és aspektus jelenségeinek a modellálásánál. Egyrészt az ige–argumentum komplexum aspektusát nem lehet az ige temporális és a vonzatai nem-temporális, kvantáltsággal kapcsolatos jegyeinek a kompozíciójából kiszámítani, ahogy azt Verkuyl rendszere jósná. Ehelyett az ige–argumentum komplexum aspektusa inkább a partitívusszal és a totális (teljes) esettel való jelöléssel hozható kapcsolatba. Problematikus és tisztázandó pont továbbá az aspektuális behatároló partikula, a határozók esetjelölése, a tagadáskor használt partitívuszos tárgyak és határozók; az igejelentésben specifikált perfektív aspektus tovább komplikálja az aspektuális jelenségek értelmezését.

Az általam javasolt átfogó, szintaxist és szemantikát integráló megközelítés a Verkuyl-féle megközelítéseknek egy tipológiailag rugalmasabb, lexikai adatokkal jobban alátámasztott lexikalista alternatíváját képezi.

9. Átfogó megközelítés II: LFG

A korábbi elemzésekkel ellentétben a disszertációmban az LFG keretet választottam az ész aspektuális viszonyrendszer prezentálására. Az esetek, a partikulák és az igék viszonyait grammatikai jegyek segítségével modellálok. Az aspektuálisan releváns információt két aspektuális–temporális dimenzióval kapcsolatos, skála- és szak(asz)jegyek formájában reprezentálok. A behatároltsági jegy értékét az ige vagy részlegesen, vagy teljesen tudja specifikálni. Az aluspecifikált jegyeket az aspektuális eset vagy a partikula specifikálhatja. Egy ige (igei tétel) által teljesen specifikált jegy azt tükrözi, hogy az ige perfektív, inherensen behatárolt. Ilyen esetben nem lehet ezeket a jegyeket „felülírni”. Vagyis az aspektuális eset vagy partikula tovább nem specifikálhatja, nem határolhatja be az igei tétel által teljesen specifikált jegyeket. Ezen túl az LFG általános jólformáltsági megszorításai szabályozzák annak a lehetőségét, hogy az igeosztályok milyen totális (teljes) tárgyi vagy adverbialis esetjelölési mintákkal járhatnak együtt, és kompatibilisek-e az aspektuális partikulával.

A nem-transzformációs generatív LFG-t azért tartom alkalmasnak a viszonyrendszernek a modellálására, mert ez a modell olyan keretet képvisel, amelyre jellemző a tipológiailag különböző nyelvekre való koncentráció. Számos nyelvtannal szemben azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy van komputációs háttere. Ezt a keretet gyakran alkalmazzák nem konfigurációs („lexocentrikus”) nyelvekre is. Ebbe a típusba tartozik az ész nyelv is, ahol a diskurzus jelentősen befolyásolja a felszíni szintaktikai szerkezetet, és részben az esetjelölés határozza meg a grammatikai funkciókat. Az LFG mint nyelvtani keret lehetővé teszi, hogy a jelenségekről ott adjunk számot, ahol ezek a jelenségek jelölve vannak (például az aspektus a tárgyon vagy a szabad határozón van jelölve az észben, nem pedig az igrén). Az elemzésem a következő fogalmakra és eszközökre támaszkodik. 1. A konstruktív eset („Constructive case”, Nordlinger és Sadler 2004). 2. „Belülről kifelé” („inside-out”) típusú megszorítások (King 1995, Butt 1995, Nordlinger 1998). 3. A szemantikai eset fogalma (King 1995 és Butt és King 2002). 4. Szemantikai és lexikai megszorítások a tárgyi és az adverbialis esetjelölésben (Lee 1999). 5. Az igék és az eset, valamint az eset és a partikulák viszonyaira Toivonen (2001) svéd partikulákra és igrékre adott elemzését is alkalmazom.

10. A disszertáció eredeti eredményei

A nyelvészeti irodalomhoz való legfőbb hozzájárulásomat az aspektus- és esetelméletek által korábban nem tárgyalt új adatok értelmezésében látom. Az aspektus, a lexikon, az eset, a szintaxis vagy a szemantika egyes alterületeinek léteznek LFG alapú megközelítései, de olyan tanulmány, amely egy nyelv aspektuális viszonyrendszerét átfogóan írja le, korábban még nem született. Az én munkám pótolja ezt a hiányt. Ugyancsak újat hoz annyiban, hogy a mondataspektus és az igeaspektus viszonyait lexikalista szintaktikai szempontból tárgyalja. Az igék, partikulák, tárgyak és szabad határozók viszonyainak felrajzolása révén sikerült meghatároznom a külön aspektuális jelentéselemeket hordozó tételek pontos szerepét a rendszeren belül.

10.1. Az igréknek a mondataspektushoz való hozzájárulása

A grammatikai modellemben új módon reprezentálok az igei lexikai tételeknek a mondataspektushoz való hozzájárulását. Az én megközelítésemben az ész nyelvben szűkebb értelemben vett „telikus” tárgyas igék nincsenek. A másik újdonság az, hogy míg a korábbi irodalomban az „(a)telikus”, a „(nem) behatárolt” vagy az „(im)perfektív” terminusokat általában

ugyanarra az adathalmazra vonatkoztatva használták, én kimutatom, hogy ezeket a terminusokat különböző adathalmazokra kell vonatkoztatni.

10.1.1. „Perfektív” és „telikus”

A „perfektív” és a „telikus” is predikátumokat, mondatokat jellemző mondatsemantikai fogalmak, amelyek a „nem homogén referencia” terminussal hozhatók kapcsolatba (cf. Kiparsky 1998). Ám a „perfektív” tágabb fogalom, amely magában foglal minden „telikus” adathalmazt. A „perfektív” fogalmat alkalmazom, ha a mondat nem-osztható referenciájú. A „perfektív” predikátum különbözik a „telikus” predikátumtól „kumulatív” referenciája miatt.

A „telikus” predikátumhoz hasonlóan a „perfektív” predikátum sem „osztható”. Egy predikátum akkor nem „osztható”, ha a predikátummal leírt esemény valódi részei nincsenek szükségszerűen benne a predikátum denotációjában. E szerint a definíció szerint nem oszthatók és perfektívek az *aevastama* ‘tüsszent’ és *ehmatama* ‘ijeszt’ predikátumok, mert a tüsszentés vagy ijesztés események részelemei nem minősülnek önmagukban tüsszentésnek, illetve ijesztésnek. A predikátum kumulatív, ha a predikátum denotációjában levő eseményeknek az összege is benne van a predikátum denotációjában. E szerint a definíció szerint az *ehmatama* ‘ijeszt’ kumulatívnek minősül.

A definíció szerint az *aevastama* ‘tüsszent’ nem kumulatív, mert az ezzel a szóval leírt több egymást követő esemény nem folytonos, hanem többszöri tüsszentésnek minősül. Ennek a terminológiának a bevezetése azért fontos, mert segítségével kimutatható, hogy az egyes „behatárolt” mondatokról az általam adott leírások és magyarázatok pontosabbak az irodalomban találhatóéknál.

Illusztrációként álljanak itt a következő példák: *leidsin vōtmeid* ‘kulcsokat találtam’, *sōin ōunu* ‘almá(ka)t ettem’, és *saabus külalisi* ‘vendég(ek) érkezett (érkeztek)’. Ezek a predikátumok perfektívek, mert kumulatívok és nem oszthatók. A hagyományos elképzelés szerint a „behatárolt” mondatok és a partitív tárgyak nem illeszthetők össze. Azonban az adott mondatok mégiscsak „behatároltak”, és van partitív tárgyuk. Ez igaz általában az anyagneveket vagy a többes számban levő vonzatokat és a „behatárolható” (vagy „telikus” igékként is említett) igék kapcsolatait tartalmazó behatárolt mondatokra. Az ilyen mondatok a hagyományos értelmezésekben magyarázat nélkül maradnak. Én azért tudom magyarázni őket, mert a behatároltságot két szemantikai jelenséghez, a perfektivitáshoz és a telicitáshoz fűzöm.

Az adott definíció szerint *perfektívek*, de nem *telikusak* azok az észte behatárolt mondatok, amelyekben a „telikus”, „behatárolható” ige egy olyan partitívusszal jelölt alannal vagy tárggyal jelenik meg, amely anyagnév vagy többes számú NP. Az itt használt definíció szerint ezek a predikátumok azért nem telikusak, hanem perfektívek, mert kumulatívok, de nem oszthatók. Ez abból következik, hogy az adott predikátumok denotációjában benne lehet a predikátummal denotált események összege is. A predikátumok denotációjában levő események valódi részei viszont nincsenek szükségszerűen benne a predikátum denotációjában. Összegezve, a „telikus” terminus szigorúbb értelemben vett nem homogén referenciához kapcsolódik, mint a „perfektív” terminus, amennyiben nem kumulatív és nem osztható referenciájú predikátumokra vonatkozik.

A „telikus” terminust nemcsak a homogenitás szempontjából, hanem az esemény–végpont vonatkozásban is értelmezem. Az adverbialis mértékfrázisok esetében ugyanis nem célszerű homogén–nem-homogén ellentét alapján értelmezni az adatot, hiszen a mértékfrázissal ellátott mondatok mindig szigorúan nem-homogének (kvantáltak). A végpont fogalma a totális esettel ellátott NP-k egységes értelmezésénél válik fontossá. A totális esettel ellátott mértékfrázisok, hasonlóan a tárgyakhoz, egy végpontig való fokozatos haladással jellemezhetők. A nominatív mértékfrázisok jelentésében azonban ilyen viszonyra való utalás nincs.

10.1.2. A „perfektív” és a „telikus” fogalmak, valamint az igei tétel

Némely tárgyias ige lexikai jellemzése tartalmaz olyan jegyeket, amelyek előírják a perfektív interpretációt. Telicitást előidéző jegyek a tárgyias igék esetében viszont mindig csak az eset és a partikula jegyei által megszorított unifikáció során jöhetnek létre. A szemantikai fogalmakkal („perfektív” és „telikus”) szemben, a „behátárolt” fogalom szintaktikai jegyekre vonatkozik. A behátároltsági jegyek grammatikailag releváns szemantikai megkülönböztetéseket testesítenek meg. Behátároltság-attribútumoknak háromféle értéke lehet: nem behátárolt, minimálisan behátárolt vagy maximálisan behátárolt. A „nem behátárolt” atelikus, illetve imperfektív szemantikai interpretációhoz kapcsolódik, a „minimálisan behátárolt” telikus vagy perfektívhez, míg a „maximálisan behátárolt” telikushoz és perfektívhez.

A lexikai tételek struktúrája tehát egy új megközelítést tükröz a telicitás lexikai kódolásához. A javasolt reprezentáció rugalmasan engedi, hogy egyes igék, amelyek telikus események leírására alkalmasak, és amelyeket „telikusnak” szoktak nevezni, ne mindig szükségszerűen telikus eseményeket írjanak le. Az előző megközelítésekkel ellentétben a disszertációm két grammatikai behátároltsággal kapcsolatos jegyet javasol (B1 és B2). A B1 jegy a minőségi változásokat kódolja; ezt „skála” jegynek is nevezem. A B2 jegy a mennyiségi változásokat vagy különbségeket kódolja. Ezt a jegyet „szak(asz)” jegynek is nevezem. A disszertációmiban az utóbbit főleg az időszakaszok fogalmára alkalmazom.

A disszertációm azt mutatja, hogy a változás és az (idő)mennyiségi változás – bár egymástól függő, de – a nyelvtanban igen különbözőképpen rögzült dimenziók, fogalmak. Egy új jegyrendszert javaslok, amelyben az igei tétel meghatározza az ige által rögzített dimenziótípusokat. A két aspektuális jegy feltételezését két jelenség alapján tartom indokoltnak. Egyrészt, a totális eset mint behátároltságot jelölő eset két különböző grammatikai funkciójú NP-n jelenik meg. A „skála” dimenzióval és jegyének behátároltságával leginkább a tárgyi morfológia, a „szak(asz)” dimenzióval és jegyének behátároltságával pedig leginkább a nem-argumentumos, nem-tárgyi morfológia van kapcsolatban. A dimenziók teljes behátároltságát ugyanaz a morfológiai eszköz jelzi – a teljes, totális eset. Másrészt, a lexikai szemelfaktív és fokeredmény igék ugyan egyaránt inherensen behátároltak, de behátároltságuk különböző. A szemelfaktív igék egy minimális időn át való behátárolt haladást jelenthetnek; az eseményben lehetnek változások, de azok az ige viselkedése szempontjából nem relevánsak. A fokeredmény igék egy minimálisan, de jelentősen változott eseményt denotálnak.

Munkámban a két dimenziót a lexikai tételben a ((↑B1) vagy a (↑B2)) egzisztenciális megszorításokkal formalizálom. Igei tételek definiáló megszorításokat is tartalmazhatnak, és kombinálhatnak (diszjunktív kapcsolatokkal) több megszorítást is. Az összetett mondataspektuális értékeket a partikulák, az igék vagy az esetek lexikai tételei egészíthetik ki a szintaxisban. A B1 és B2 attribútumokhoz rendelt értékek a következők: „MIN” (telikus vagy perfektív), „MAX” (telikus és perfektív), vagy semelyik „-”.

10.2. Partikulák

Különbséget teszek két aspektuális partikulatípus között. A jól dokumentált „kompletív partikulák” az igével predikátumkomplexumokat alkotnak és az ige vonzatkeretének szubkategorizált elemét képviselik. A „behátároló partikula” eddig kevés figyelmet kapott. Nem képvisel szubkategorizált elemet az igei vonzatkeretben és szabadon kombinálódik az igékkel. Az általam ábrázolt viszonyrendszerben az igékhez hasonlóan külön tételük van, amelyben két aspektuális–temporális dimenzió behátároltsága fejeződik ki a fókuszmegszorítás mellett.

A kompletív partikulából és igéből álló kombinációkat több altípusra sorolom. Megfigyelhető, hogy a kompletív partikulák gyakran szoros értelmi kapcsolatokat alkotnak az alapigével. Mindig rendelkeznek saját argumentumstruktúrával és eseménytípussal (azaz funkcionális jegyek egy konstellációjával), továbbá sajátos információtagolási tulajdonsággal. Vannak transzparens kombinációk is. A beszélő nyelvi háttere határozza meg, hogy a partikula hozzárendelhet-e aspektuális jegyeket a predikátum-komplexumokhoz. Disszertációm egy fontos különbséget rögzít a szimpla és a komplex igék (predikátumkomplexumok) között. A szimpla igékkel szemben a predikátumkomplexumok lexikai tételei egy további megszorítást tartalmaznak, és ennek révén a vonzatuk specifikusságát kívánják. A specifikusságra vonatkozó megszorítás nem a névszói esetek tételeivel társított aspektuális megszorításokkal való unifikálhatatlansága miatt küszöbölheti ki az egyes ige-tárgyeset kombinációkat a modellben. Empirikus megfigyelés viszont, hogy a specifikussági megszorítás és az esetek tételeivel társított funkcionális megszorítások nem engedik meg pl. a partikula-ige predikátumkomplexumoknak anyagnevekkel vagy többes számú partitív tárgyakkal, ill. alanyokkal való kombinálódását. A partitívuszos vagy totális esetű tárgy megjelenhet a predikátumkomplexumokat tartalmazó mondatban; a mondat interpretációja a tárgy esetétől függően lesz atelikus, illetve telikus, de a tárgyi vonzat mind a két esetjelölésnél specifikus.

10.3. Eset

Az eset lexikai tételének meghatározó szerepe van a megközelítésemben. Az aspektuális eset (szigorúan értve) nem strukturálisan vagy inherensen adott, hanem aktív szerepet tölt be a szintaxis és szemantika közötti érintkezési síkon („interfészen”). Az LFG grammatikai rendszerében a disszertációm a szintaxis–szemantika érintkezési síknak azt az értelmezését használja, amely szerint ez a sík a funkcionális és a szemantikai struktúrák közt terül el. A funkcionális struktúra az a szintaktikai szint, amelyen az aspektuális partikulák, az igék, valamint a tárgyak és a határozók esetjelölése által meghatározott információk, egymás funkcióit részben átfedve, kölcsönösen egészítik ki egymást a mondataspektus meghatározásában. Az f-struktúrában modellált viszonyrendszerben az esettel kapcsolatos megszorítások döntő fontosságúak. Az esetek lexikai tételei, hasonlóan a igei tételekhez és a behatároló partikula tételéhez, megszorításokat tartalmaznak. Az esetekhez társítom az ún. „belülről kifelé” típusú megszorításokat (inside-out constraints). A tárgyat jelölő totális eset tételében szerepel például a következő megszorítás: $(B1 \uparrow) = \text{MAX}$. Az igék tételei, a partikula tétele és az esetek tételei tehát olyan jegyeket tartalmaznak, amelyek lexikailag specifikált behatároltságra vonatkozó részinformációkra vonatkoznak.

Az LFG általános jólformáltsági feltételei tovább gondoskodnak arról, hogy létrejöjjön a sok forrás által megfigyelt, az aspektuális esetnél tapasztalható érzékenység az igeosztályokra. Így a tárgyakon totális eset csak a B1-igék mellett jelenhet meg. A jegyek „összeférhetetlensége” az unifikáció eredményeként rossz mondatokat eredményez. Így megmagyarázom az igék és az esetjelölés kapcsolatában megfigyelt tipikus rendszerességeket, pl. azt, hogy miért nem lehet partikula nélkül totális esete egy atelikus, imperfektív ige tárgyának. Az esetekhez más jellegű, nem aspektuális információt is társítok, pl. diskurzusfunkciókra vagy azok szemantikai megfelelőire stb. vonatkozó megszorításokat.

11. Konklúzió

A cikk az észrt tárgyas igék, az aspektus és az esetek közti viszonyrendszer átfogó értelmezését javasolja. Az aspektuális információtipusok intermoduláris kölcsönhatását a Lexikai-Funkcionális

Nyelvtan (LFG) keretében modellálok. Ezeket a jelenségeket több cikkem tárgyalja, a modell bővített verziói Tamm (2009, 2008a,b, 2007a,b,c,d, 2006, 2005a,b, 2004a,b,c)-ben található.

Bibliográfia

- Ackerman, Farrell and Moore, John. 1999. “‘Telic Entity’ as a Proto-Property of Lexical predicates.’ In: Butt & Holloway King (eds.) *LFG99 online proceedings*, <http://csli-publications.stanford.edu/LFG/4/ackerman-moore/lfg99-ackerman-moore.html>
- Ackerman, Farrell and Moore, John. 2001. *Proto-Properties and grammatical encoding: a correspondence theory of argument selection*. CSLI Publications, Stanford University.
- Butt, Miriam and Tracy Holloway King. 2002. The Status of Case. <http://ling.uni-konstanz.de/pages/home/butt/butt-king.pdf>
- Butt Miriam. 1995. *The Structure of Complex Predicates in Urdu*. CSLI Publications, Stanford, CA.
- Dowty, David. 1979. *Word Meaning in Montague Grammar*. Dordrecht: Reidel.
- King, Tracy Holloway. 1995. *Configuring Topic and Focus in Russian*. Stanford, California: CSLI Publications.
- Kiparsky, Paul. 1998. ‘Partitive Case and Aspect.’ In: Miriam Butt and Willem Geuder (eds.) *The Projection of Arguments*. Stanford, CSLI Publications: 265 – 307.
- Lee, Hanjung. 1999. ‘The Domain of Grammatical Case in Lexical-Functional Grammar’ In: Miriam Butt and Tracy Holloway King (eds.) *Proceedings of the LFG99 Conference*. CSLI Publications, Stanford University. <http://www-csli.stanford.edu/publications/>
- Metslang, Helle. 1994. ‘Temporal Relations in the predicate and the Grammatical System of Estonian and Finnish.’ *Oulun Yliopiston Suomen ja saamen kielen laitoksen tutkimusraportteja* 39. Oulu.
- Nordlinger, Rachel. 1998. ‘Constructive Case: Evidence from Australian Languages.’ *Proceedings of the LFG97 Conference*. CSLI Publications, Stanford.
- Nordlinger, Rachel and Louisa Sadler. 2004. ‘Tense Beyond the Verb: Encoding Clausal Tense/Aspect/Mood on Nominal Dependents.’ *Natural Language and Linguistic Theory* 22: 597 – 641.
- Pusztay, János. 1994. *Könyv az észt nyelvről*. [A book about the Estonian language.] *Folia Estonica. Tomus III*. Savariae, Szombathely.
- Rajandi, Henno and Helle Metslang. 1979. ‘Määratud ja määramata objekt.’ [Defined and undefined object.] *ENSV TA KKI*, Valgus, Tallinn.

- Tauli, Valter. 1968. 'Totaalobjekt eesti kirjakeeles.' [Total object in Estonian.] In: *Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia* 145. Helsinki: 216 – 224.
- Tenny, Carol. 1994. 'Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface.' *Studies in Linguistics and Philosophy*, Vol. 52. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht/ Boston/ London.
- Toivonen, Ida. 2001. *The phrase structure of non-projectig words*. Doctoral dissertation, Stanford University.
- Vendler, Zeno. 1957. 'Verbs and times.' *Philosophical Review* 66:143 – 160.
- Verkuyl, Henk. 1972. *On the Compositional Nature of the Aspects*. Dordrecht: Reidel.
- Tamm, Anne. 2009. "The Estonian partitive evidential: Some notes on the semantic parallels between the aspect and evidential categories." In L. Hogeweg, H. de Hoop, A. Mal'chukov (eds). Papers from TAM TAM: Cross-linguistic semantics of Tense, Aspect, and Modality. Benjamins, Amsterdam. 365-401.
- Tamm, Anne. 2008a. *Aspect and the Estonian partitive objects: a review of arguments for analysing partitive NPs as instances of incorporation*. In Daniele Monticelli (ed.), *Aspect in Languages and Theories: Similarities and Differences in Tartu*, 2006. *Studia Romanica Tartuensia* 6. 205-226.
- Tamm, Anne. 2008b. *Partitive Morphosemantics across Estonian Grammatical Categories, and Case Variation with Equi and Raising*. Proceedings of the LFG08 Conference, Miriam Butt and Tracy Holloway King (Editors), Stanford, CA: CSLI Publications. 473-493.
- Tamm, Anne. 2007a. *Aspect and the Estonian partitive objects: a review of arguments for analysing partitive NPs as instances of incorporation*. In Daniele Monticelli (ed.), *Aspect in Languages and Theories: Similarities and Differences in Tartu*, 2006. *Studia Romanica Tartuensia* 6. 205-226.
- Tamm, Anne. 2007b. *Estonian object and adverbial case with verbs of motion*, in J. Pusztaý (ed.), *Specimina Estonica, Colloquia Contrastiva*, Savaria University Press, Szombathely.
- Tamm, Anne. 2007c. *Estonian transitive verbs and object case*. In: Butt, Miriam and Tracy Holloway King (Eds.) Proceedings of the LFG06 Conference, Universität Konstanz. CSLI Publications, Stanford. 484-504.
- Tamm, Anne. 2007d. *Representing achievements from Estonian transitive sentences*. In: Magnus Sahlgren and Ola Knutsson (eds.): Proceedings of the Workshop Semantic Content Acquisition and Representation (SCAR) 2007. SICS Technical Report T2007-06, Swedish Institute of Computer Science, Stockholm, Sweden. ISSN 1100-3154. 28-35. <ftp://ftp.sics.se/pub/SICS-reports/Reports/SICS-T--2007-06--SE.pdf>
- Tamm, Anne. 2007e. *Perfectivity, telicity and Estonian verbs*, in R. Folli, H. Harley, B. Jensen (eds.), *Nordic Journal of Linguistics* 30 (2), Cambridge University Press, Cambridge. 229-255.

Tamm, Anne. 2006. *Hungarian Accusative in the light of the Estonian and Finnish object case*. In: Ilves, Marju, János Puszta (eds.), *Folia Fennica*. Savaria University Press. Szombathely.

Tamm, Anne. 2005a. *Az észt igei partikulákról és az igei csoportokról*. [On the Estonian verb particles and verb classes]. In: Oszkó, Beatrix and Mária Sipos (eds.) *Uráli Grammatizáló. Budapesti Uráli Műhely 4, 2003.Sept. 4-6. MTA Nyelvtudományi Intézet*. pp. 248-257.

Tamm, Anne. 2005b. *Boundedness features in a computational lexicon: Estonian transitive verbs in LFG*. In: Kiefer, Ferenc, Júlia Pajzs (eds.) *Proceedings of COMPLEX 2005, Budapest*. pp. 213-222

Tamm, Anne. 2004a. *Aspectual Mismatches in Bilingual Dictionaries. Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress*. Le Paquebot, Lorient, France. 967-972.

Tamm, Anne. 2004b. *Eesti ja ungari keele verbiaspekti modelleerimise probleeme*. [Problems of the lexical representation of Estonian and Hungarian verbs.] *Folia Estonica*. Savaria University Press. Szombathely. pp. 128-147

Tamm, Anne. 2004c. *On the grammaticalization of the Estonian perfective particles*. *Acta Linguistica Hungarica*. Vol. 51 (1-2), pp. 143-169.